

IŠVADA

2016 m. gruodžio 7 d.

Vilnius

Dėl Seimo Peticijų komisijos sprendimo

Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų komisija (toliau – Komisija) 2016 m. gruodžio 7 d. posėdyje išnagrinėjo Igno Meškausko peticiją „Dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 229 straipsnio pakeitimo“ ir priėmė sprendimą atmesti joje pateiktą pasiūlymą pakeisti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 229 straipsnį ir vietoj žodžių „didelės žalos“ įrašyti žodžius „didelę materialinę ar neturtinę žalą“.

Komisija šį sprendimą priėmė, atsižvelgusi į Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pateiktą nuomonę ir manydama, kad peticijoje pateiktas pasiūlymas neturi pridėtinės vertės: peticijoje nurodytos reglamentavimo problemos ir (ar) atitinkamos baudžiamosios atsakomybės spragos baudžiamajame įstatyme nėra. Žalos pobūdis gali būti pats įvairiausias, todėl įstatymo leidėjo nėra tiksliai jos apibrėžęs. Ji gali būti klasifikuojama į turtinę, neturtinę ir fizinę. Tačiau esminis piktnaudžiavimo padarinių elementas yra tai, kad padarytoji žala turi būti vertinama kaip didelė. Įstatymų leidėjas, į nusikaltimo sudėtį įtraukdamas didelės žalos požymį, visai neįtvirtino jokių aiškių kriterijų, kurie apibūdintų didelės žalos reikšmę. Neigiami piktnaudžiavimo nusikaltimo padariniai gali pasireikšti įvairiose valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens veiklos srityse, todėl jie gali būti taip pat patys įvairiausi ir pateikti jų baigtinį sąrašą įstatyme yra neįmanoma bei netikslinga.

Be to, teismai, taikydami praktikoje Baudžiamojo kodekso (toliau – BK) 228 ir 229 straipsnius, didelę žalą pripažįsta ne tik turtinio, bet ir neturtinio pobūdžio žalą. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2007 m. sausio 4 d. teismų praktikos nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų valstybės tarnybai ir viešiesiems interesams baudžiamosiose bylose (BK 225, 226, 227, 228, 229 straipsniai) apibendrinimo apžvalgoje Nr. 2-2007 išaiškino, kad teismai, taikydami BK 228 ir 229 straipsnius, „<...> pripažįsta žalą ne tik turtinio, bet ir kitokio pobūdžio žalą, dėl kurios nukenčia valstybės, tarptautinės viešosios organizacijos, juridinio ar fizinio asmens turtinė padėtis arba (ir) padaromas neigiamas poveikis jų neturtiniams interesams. Turtinė žala pripažįstamas turto netekimas arba sužalojimas, turėtos išlaidos (tiesioginiai nuostoliai), negauta nauda ar negautos pajamos, o kitokio pobūdžio žala – fizinė, moralinė, organizacinė ar kito neturtinio pobūdžio žala, padaryta teisės ginamoms ir saugomoms nematerialioms vertybėms“.

Didelė žala yra BK 228 ir 229 straipsniuose nurodytų nusikaltimų sudėčių vertinamasis požymis, kuris praktikoje yra nustatinėjamas kiekvienu konkrečiu atveju, kompleksiskai įvertinant dėl atitinkamos konkrečios nusikalstamos veikos padarymo atsiradusios turtinės ir (ar) neturtinės žalos pobūdį ir turinį bei kitas tiesiogiai su šia žala susijusias konkrečios bylos aplinkybes: nusikalstama veika pažeistų vertybių svarbą ir šių vertybių suvaržymo laipsnį, kokiais teisės aktais ginami pažeisti interesai, nusikalstamos veikos trukmę, nukentėjusiųjų skaičių, kokios yra padarytos žalos pašalinimo ar atkūrimo galimybės, kaltininko einamų pareigų svarbą ir reikšmę, padarytos nusikalstamos veikos atgarsį visuomenėje ir įtaką valstybės tarnybos autoritetui ir pan. Faktą, ar nusikalstama veika padaryta žala yra didelė, kiekvienu konkrečiu atveju nustato teismas. Sprendžiant klausimą, ar turtinė žala yra didelė, atsižvelgiama ne tik į žalos piniginės išraiškos dydį, bet ir į tai, kiek ji reikšminga tokią žalą patyrusiam asmeniui. Kitokio, t. y. neturtinio, pobūdžio žala

paprastai pripažįstama didele, jeigu ji patiriama dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintų teisių ir laisvių pažeidimo ar neteisėto apribojimo, taip pat didele žala parastai laikytinas ir, pavyzdžiui, konkrečios valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos normalaus darbo sutrikdymas ar dezorganizavimas, šių institucijų (ar valstybės tarnybos apskritai) autoriteto sumenkinimas, taip pat įstatymo viršenybės, teisėtumo, teisingumo, skaidrumo principų pažeidimas valstybės tarnautojo neteisėta veikla, pareigūno vardo diskreditavimas ir pan.

Taigi, BK 228 ir 229 straipsnių dispozicijose įtvirtintas didelės žalos (privalomas) požymis įpareigoja ikiteisminio tyrimo įstaigas ir teismą kiekvienoje baudžiamojoje byloje konstatuoti, kad konkrečiu nusikaltimu padaryta didelė žala, ir šią savo išvadą kiekvieną kartą tinkamai pagrįsti ir motyvuoti. Kitas tarnybos pareigų neatlikimo (ir piktnaudžiavimo) sudėties objektyviosios pusės būtinas požymis – priežastinis ryšys – papildomai įpareigoja kiekvienoje baudžiamojoje byloje privalomai nustatyti, kad *būtent* kaltininko tarnybos pareigų neatlikimas ar jų netinkamas atlikimas objektyviai ir dėsningai nulėmė minėtos didelės žalos atsiradimą. Nenustačius priežastinio ryšio tarp kaltininko veikos ir atsiradusių pavojingų nusikalstamų padarinių arba neįrodžius ir (ar) nepagrindžius didelės žalos atsiradimo, valstybės tarnautojo ar jam prilyginto asmens veika negali būti kvalifikuojama pagal BK 229 straipsnį.

Peticijų komisija, vadovaudamasi Peticijų įstatymo 12 straipsnio 3 dalies ir Seimo Peticijų komisijos nuostatų 28 punktu, siūlo Seimo seniūnų sueigai įtraukti į Lietuvos Respublikos Seimo rudens sesijos darbotvarkę protokolinio nutarimo „Dėl Peticijų komisijos sprendimo dėl Igno Meškausko peticijos“ projektą.

PRIDEDAMA:

1. Igno Meškausko peticijos kopija, 1 lapas.
2. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos 2016-11-14 raštas, Nr. (1.39)7R-8602, 2 lapai.
3. Išrašas iš Seimo Peticijų komisijos 2016 m. gruodžio 7 d. posėdžio protokolo Nr. 250-P-13, 1 lapas.
4. Lietuvos Respublikos Seimo protokolinio nutarimo projektas, 1 lapas.

Komisijos pirmininkas

Petras Čimbaras